

Til menntamálanefndar Alþingis Frindi nr. P 118 /300 1. desember 1994
komudagur 2 /12 1994

UMSÖGN KENNARASAMBANDS ÍSLANDS OG HINS ÍSLENSKA KENNARAFÉLAGS UM FRUMVARP TIL LAGA UM GRUNNSKÓLA SEM LAGT ER FYRIR ALÞINGI Á 118. LÖGGJAFARÞINGI 1994.

Starfsemi grunnskólans grundvallast á lögum um grunnskóla sem sett voru árið 1974. Ný lög um grunnskóla voru sett árið 1991. Þar var ekki boðuð stefnubreyting heldur fyrst og fremst verið að bæta og skerpa ýmis framfaramarkmið og lögín voru löguð að kröfum samtímans. Það er stjórnvöldum til vansa að hafa enn ekki komið þessum lögum í framkvæmd.

Megintilgangur nýrrar lagasetningar nú er að framfylgja pólitísku markmiði um flutning grunnskóla til sveitarfélaga og verður fjallað um hann sérstaklega hér á eftir. Ljóst verður þó við lestur frumvarpsdraganna að ýmsum öðrum markmiðum er komið þar að. Óhjákvæmilegt er að minna hér á hvernig staðið var að skipun Nefndar um mótun menntastefnu sem í sátu 18 einstaklingar einhliða valdir af menntamálaráðherra.

Verði frumvarpið að lögum dregur stórlega úr áhrifum kennara og annars fagfólks á stefnumótun og stjórnun skóla. Engin viðmið eru um fjölda nemenda í bekkjardeildum. Námsaðgreining mun aukast að nýju. Jafnrétti til nemenda til náms er í hættu vegna óvissu um úthlutun námsgagna. Ákvæði um þjónustu við nemendur með sérþarfir eru miklu óljósari en áður og skapar það hættu á að hún verði skert. Stóraukin áhersla á samræmd próf mun líklega stýra skólastarfi meira en heppilegt getur talist og má í því sambandi nefna að möguleikar skóla til þróunarstarfs er varðar kennsluhætti og til faglegrar nýbreytni almennt verða takmarkaðri ef frumvarpið verður að lögum.

Varla getur það talist skólapólitískt markmið að skerða ráðningarréttindi kennara og skólastjóra eins og áformað er með afnámi skipunar í störf né heldur að veikja grundvöll framkvæmdar laga um lögverndun á starfsheiti kennara og skólastjóra með því að fella brott ákvæði um undanþágunefnd úr lögunum.

Í umsögn kennarafélaganna sem hér fer á eftir er fjallað ítarlegar um ofangreind atriði.

Flutningur grunnskóla til sveitarfélaga

Í gildandi aðalnámskrá fyrir grunnskóla er lögð höfuðáhersla á rétt einstaklingsins til menntunar og skyldu ríkisins til að stuðla að því að allir njóti jafnréttis til menntunar og hafi til þess jöfn tækifæri. Verði af yfirtöku sveitarfélaga á öllum rekstrarkostnaði

grunnskóla virðist þetta meginmarkmið vera í hættu vegna lélegs undirbúnings málsins. Menntamálaráðherra skipaði tvær nefndir í nóvember 1993, aðra til þess að setja fram tillögur um hvernig fara skuli með áunnin, starfstengd réttindi kennara og hina til þess að reikna út kostnað við flutninginn frá ríki til sveitarfélaga.

Óvíst er hver afstaða ríkisstjórnarinnar er til tillagna þessara nefnda. Í skýrslum þeirra kemur fram að mikil vinna er óunnin og mörgum spurningum ósvarað. Engar viðræður hafa farið fram við kennarafélögin um kjara- og réttindamál. Samkomulag og sátt um öll þessi atriði er varða flutninginn er þó gerð að skilyrði í ályktun 50. fulltrúaráðsfundar Sambands íslenskra sveitarfélaga í mars sl. og ítrekuð á landsþingi Sambands íslenskra sveitarfélag á Akureyri í haust.

Kennarafélögin telja fráleitt að hægt verði að flytja rekstur grunnskólans frá ríki til sveitarfélaga á tilætluðum tíma þannig að sómasamlega verði að framkvæmdinni staðið.

Kennarafélögin vara alvarlega við því að felld verði út fjölmörg viðmið og ákvæði um skólastarf og fræðsluskyldu sem kveðið er á um í gildandi lögum. Svo virðist sem láta eigi sveitarfélögum eftir að setja reglur um þessi atriði, jafnvel eftir flutninginn. Hér er fyrst og fremst átt við II. kafla laganna sem fjallar um stjórn grunnskóla, IV. kafla sem fjallar um starfslið skóla og XIV. kafla en hann fjallar um fjármál. Einnig vara kennarafélögin við að fella úr gildi lög um Námsgagnastofnun.

Kennarafélögin telja að mismunandi staða sveitarfélaga geri það sérstaklega brýnt að binda ótvírætt í lög öll ákvæði er geta varðað jafnrétti til menntunar sbr. áðurnefnda tilvísun í aðalnámskrá grunnskóla.

Stjórn grunnskóla (II. kafli)

Menntamálaráðuneytið skal samkvæmt 9. grein frumvarpsdraganna hafa eftirlit með því að sveitarfélög uppfylli þær skyldur sem löggin kveða á um. Hvergi er þó getið um það með skýrum hætti hvar og hvernig það eftirlit skuli fara fram. Kennarafélögin telja nauðsynlegt að skilgreina samstarfsvettvang menntamálaráðuneytisins og sveitarfélaganna þar sem báðir aðilar hafa skyldur gagnvart grunnskólanum. Grein 11 um skólahverfi og greinar 12 og 13 um skólanefndir fá vart staðist í stærri sveitarfélögum nema til komi möguleiki á að skipta þeim niður í fleiri en eitt skólahverfi.

Nánar er fjallað um II. kaflann í athugasemdum um einstakar greinar hér á eftir.

Samræmd próf - námsmat (46. gr.)

Mikilvægt er að þróa og innleiða könnunarpróf sem auðvelda kennurum að meta árangur kennslunnar og eru leiðbeinandi fyrir nemendur og foreldra. Kennarafélögin fagna því að í frumvarpinu er kveðið á um að skólum skuli standa til boða slík

könnunar- og kunnáttupróf (46. gr.). Kennarafélögin taka undir þau ákvæði laganna sem getið er um í 44. og 44. greinum frumvarpsins um að megingilgangur námsmats sé örvun nemenda og námshjálp (43. gr.) og að námsmat í grunnskóla skuli að jafnaði framkvæmt af kennurum skólans (44. gr.). Kennarafélögin telja mikilvægt að námsmat sé í samræmi við markmið skólanámskrár eins og getið er um í 31. grein frumvarpsdraganna. Efla þarf menntun og færni kennara til þess að fást við námsmat og veita þarf fé í slíka menntun/endumenntun. Tryggja þarf fjármagn til að vinna úr niðurstöðum á könnunarprófum og til að beita sérhæfðum kennsluúrræðum.

Kennarafélögin telja að samræmd próf sem lögð eru fyrir alla nemendur á sama degi í öllum skólum landsins og yfirfarin af utanaðkomandi aðilum muni stýra skólastarfi meira en hefð og vilji er fyrir í íslensku samfélagi. Saga samræmdra prófa í 10. bekk, eins og við þekkjum þau, sýnir að þau geta haft ýmis neikvæð áhrif og að þau beina námi nemenda í þröngan farveg. Kennarafélögin taka ekki undir ofuráherslu Nefndar um mótun menntastefnu á samræmd próf sem leið til að efla og bæta skólastarfið. Jafnframt vara þau við því að einkunnir verði oftúlkaðar sem upplýsingatæki og eftirlitstæki stjórnvalda.

Kjarasamningar kennara

Kennarafélögin taka undir með frumvarpshöfundum að fjölmörg ákvæði frumvarpsins kalla á breyttan kjarasamning við kennara og skólastjóra (bls. 18). Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að starfstími skóla og kennara sé annar en starfstími nemenda þannig að ljóst er að kennurum er ætlað að starfa utan 9 mánaða starfstíma nemenda (26. gr.). Þá er einnig ljóst að ætlunin er að breyta skólaárinu því að í stað leyfisdaga skóla er í frumvarpinu einungis kveðið á um leyfisdaga nemenda (28. gr.).

Kennarafélögin hafa áður lýst sig reiðubúin að ræða breyttar skilgreiningar á starfstíma kennara og nægir þar að nefna bókun með kjarasamningi sem undirritaður var 13. janúar 1994. Fjölmörg önnur atriði þarf að semja um og í raun er enn ósamið um ótal atriði í störfum kennara bæði samkvæmt Aðalnámskrá grunnskóla og lögum um grunnskóla frá 1991 þar sem kveðið er á um einsetningu og lögð aukin áhersla á samvinnu skólafólks, svo dæmi séu nefnd. Það er því afar brýnt að ríkisvaldið sýni sammingsvilja ekki síður en kennarafélögin.

Athugasemdir við einstakar greinar:

1. kafli Markmið og skólaskylda

1. gr. (1. gr. laganna).

Vísað er í umfjöllun í inngangskafli varðandi almenn atriði er varða áform um flutning grunnskóla til sveitarfélaga. Kennarafélögin ítreka ályktun 7. fulltrúabings Kennarasambands Íslands haldið í apríl 1994 vegna fyrirhugaðs flutnings þar sem þess er

krafist að a.m.k. einu ári áður en til hans komi verði ríki og sveitarfélög búin að tryggja:

1. fjárveitingar til sveitarfélaga þannig að þau geti staðið undir kostnaði af skólastarfi grunnskóla í samræmi við núgildandi grunnskólalög - án þeirra ákvæða um skerðingu sem nú eru í gildi, auk þess að tryggja fjármagn til frekari þróunar grunnskólans;
2. að ekki dragi úr stoðkerfi skólanna, s.s. starfsemi fræðsluskrifstofa, ráðgjafar- og sálfræðiþjónustu, starfsemi Námsgagnastofnunar og tilboðum um endurmenntun fyrir kennara;
3. öruggan rekstrargrundvöll sérskólanna með tilliti til þess að nemendur geti notið allrar nauðsynlegrar þjónustu, óháð búsetu;
4. öll samningsbundin og lögbundin réttindi kennarastéttarinnar og að einn viðsemjandi fari með samningsumboð fyrir öll sveitarfélögin sameiginlega.

Ekkert af þessu hefur verið tryggt og því telja kennarafélögin fráleitt að samþykkja frumvarp til laga um grunnskóla sem hefur það að meginmarkmiði að flytja grunnskóla til sveitarfélaga.

2. gr.

Engin athugasemd.

3. gr. (3. gr.)

Kennarafélögin fagna því að hver skóli skuli eiga að vera einsetinn. Taka þarf tillit til þess aukna kostnaðar er af þessu leiðir við gerð kostnaðaráætlunar vegna yfirtöku sveitarfélaganna á rekstri grunnskóla. Við ákvörðun um skiptingu grunnskóla í einingar þarf að taka tillit til faglegra sjónarmiða og kveða á um umsagnarrétt kennara. Kennarafélögin telja einnig að setja eigi inn ákveðna viðmiðun varðandi stærð skóla.

4. gr. (4. gr.)

Kennarafélögin leggja til að fyrsta málsgrein endi á orðinu nemenda og lok málsgreinarinnar falli brott. Einnig leggja félögin til að tvær næstu málsgreinar þ.e.a.s. þær sem fjalla um heimavist fyrir börn yngri en 10 ára og skólasel falli brott.

5. gr. (5. gr.)

Kennarafélögin leggja til að greinin falli brott og krefjast þess að allir skólar verði 9 mánaða skólar.

6. gr. (6. gr.)

Í lögum um grunnskóla vísar skólastjóri málinu til fræðslustjóra en í frumvarpinu til skólanefndar. Kennarafélögin telja það í meira lagi vafasamt að pólitískt kjörin skólanefnd taki á málefnum einstakra nemenda. Kveða þarf á um trúnaðar- og þagnar-skyldu skólanefnda.

7. gr. (7. gr.)

Kennarafélögin leggja til að b. liður greinarinnar falli brott.

8. gr. (8. gr.)

Skólastjóri skal hafa samráð við umsjónarkennara við veitingu slíkrar undanþágu.

II. kafli Stjórn grunnskóla

Vísað er í umfjöllun um ýmis atriði kaflans í inngangi.

9. gr. (9. gr.)

Kennarafélögin telja nauðsynlegt að ákveðinn samstarfsvettvangur menntamálaráðuneytis og sveitarstjórna verði fyrir hendi um framkvæmd grunnskólalaganna. Hvernig verður eftirlitið framkvæmt? Ennfremur er mikilvægt að ljóst verði hver annist eftirlit innan ráðuneytisins.

Tilgangur söfnunar og dreifingar upplýsinga sem kveðið er á um í síðustu málsgrein 9. greinar þarf að vera ljós. Söfnun upplýsinga verður að vera formleg og byggð á stöðluðum gögnum. Fylgja verður reglum um meðferð opinberra gagna í þessu sambandi.

10. gr. (Fjármál skóla 74. - 84. gr.?)

Þar sem XIV. kafli núgildandi laga um fjármál skóla fellur út í frumvarpinu verður erfiðara að skilgreina og hafa yfirlit yfir allan kostnað við rekstur grunnskóla. Þetta telja kennarafélögin slæmt. Þegar svo bætist við óljóst vald menntamálaráðuneytisins til að knýja fram framkvæmd laganna má telja að þarna skapist óöryggi varðandi jafnrétti til náms.

11. gr. (17. gr.)

Kennarafélögin telja að setja eigi inn ákvæði um skiptingu sveitarfélaga í skólahverfi miðað við íbúafjölda. Kennarafélögin telja að til að greinar 12 og 13 geti staðist þurfi að skipta stærri sveitarfélögum í fleiri en eitt skólahverfi.

12. gr. (18. gr.)

(Sjá umsögn um grein 11)

Kennarafélögin telja óskynsamlegt að ætla skólanefndum að taka við faglegu hlutverki fræðsluskrifstofa. Kennarafélögin telja mikilvægt að unnið verði að nýju erindisbréfi fyrir skólanefndir m.t.t. fyrirhugaðs verkefnaflutnings. Um önnur atriði er vísað í inngangskafla og umsögn um 6. gr.

13. gr. (19. gr.)

(Sjá einnig umsögn um 11. grein.)

Kennarafélögin telja að fulltrúar skólastjóra og kennara eigi auk málfrelsis- og tillöguréttar að hafa atkvæðisrétt á fundum. Mikilvægt er að tryggja að kennarar og skólastjórar fái greiddan ferðakostnað og fái jafnframt greitt fyrir fundarsetu í öllum tilvikum. Endurskoða þarf skipan skólanefnda þar sem gert er ráð fyrir auknu valdi hennar og ábyrgð og setja þarf inn fleiri viðmið en 16 stöðugildi um fjölda kennara-

fulltrúa í skólanefndum.

14. gr. (21. gr.)

Kennarafélögin leggja til að grein 21 í núgildandi lögum verði tekin inn í frumvarpið og jafnframt er bent á nauðsyn þess að sett verði að nýju reglugerð um kennarafundi og kennararáð. Kveða þarf nánar að varðandi skyldu fastra kennara til að sækja kennarafundi **þá mánuði er skóli starfar ef fundurinn fer fram innan dagvinnu- marka** og einnig hvernig fara skuli með ágreining milli skólastjóra og kennararáðs eða kennarafundar.

15. gr. (22. gr.)

Kennarafélögin telja að í samræmi við upphaf greinarinnar um að starfsmönnum skóla sé skylt að efla sem mest samstarf heimila og skóla sé mikilvægt að stofna samtök foreldra og kennara við grunnskóla og leggja til að önnur málsgrein hefjist þannig: **Foreldrar barna í grunnskóla, skólastjóri eða almennur kennarafundur geta óskað eftir því að stofnuð séu samtök foreldra og kennara við skólann í þeim tilgangi að styðja skólastarfið og efla tengsl heimila og skóla. Skólastjóri skal þá boða til stofnfundar slíkra samtaka.**

16. gr. (20. gr.?)

Kennarafélögin taka undir að auka þurfi áhrif foreldra á skólastarf en benda á að í núgildandi lögum um grunnskóla er ákvæði um skólaráð sem því miður hefur ekki komist til framkvæmda. Kennarafélögin telja að skólaráð sem skipað er bæði kennurum og foreldrum sé betur til þess fallið að efla samstarf heimila og skóla en foreldraráð. Frumvarpið gerir ráð fyrir aukinni vinnu skólastjóra sem þarf þá að semja um sérstaklega. Kennarafélögin vilja einnig benda á að óheimilt er að veita upplýsingar um einstaka nemendur nema forráðamönnum hans (sbr. 64. gr. laganna og 44. gr. frumvarpsins).

17. gr. (23. gr.)

Kennarafélögin telja rétt að ráða kennara til að aðstoða nemendaráð sérstaklega en benda á að semja þarf um greiðslur.

III. kafli Skólahúsnæði

Kennarafélögin leggja til að kveðið sé á um umsagnarrétt kennara og annarra fagaðila í öllum greinum kaflans.

18. gr. (24. gr.)

Kennarafélögin telja að auk samráðs við skólanefnd skuli haft samráð við skólastjóra og kennara.

19. gr (26. gr.)

Kennarafélögin lýsa yfir furðu sinni á því að í greininni er ekki getið um húsnæði til

sérkennslu og sálfræðipjónustu. Einnig að í stað vinnuherbergis fyrir skólastjórnendur og kennara er einungis gert ráð fyrir vinnuaðstöðu. Samkvæmt 55. gr. fer heilsugæsla ekki úr skólanum því þar segir að skólastjóra beri að fylgjast með því að nemendur njóti heilsugæslu í skólanum. Þess vegna þarf að gera ráð fyrir aðstöðu fyrir heilsugæslu í skólahúsnæðinu. Setningin "Ef henta þykir ... í öðru húsnæði" falli út.

20. gr. (27. gr.)

Kennarafélögin telja að hér vanti of mikið úr núverandi lagagrein og að til þurfi að koma samráð við aðra um nafn.

Kennarafélögin telja að ákvæði um listskreytingu (28. gr.) eigi að vera áfram í lögnum.

21. gr. (29. gr.)

Kennarafélögin leggja áherslu á að reglugerð um búnað skóla verði sett nú þegar.

22. gr. (30. gr.)

Í öllum ákvæðum greinarinnar þarf að bæta inn í að sveitarstjórn skuli leita umsagnar og veita heimild í samráði við skólastjóra og kennara. Kennarafélögin telja óásættanlegt að vinnustaða kennara sé leigð út.

IV. kafli Starfslið grunnskóla

23. gr. (31. gr.)

Kennarafélögin leggja til að við fyrstu málsgrein greinarinnar bætist: **að fengnum rökstuddum tillögum og umsögnum skólanefndar og kennarafundar/kennararáðs.** Kennarafélögin taka undir að við ráðningu aðstoðarskólastjóra sé tekið mið af fjölda þeirra sem við skólann starfa en ítreka að setja þurfi inn heimild til að ráða fleiri en einn aðstoðarskólastjóra. Varðandi þriðju málsgrein 23. greinar er fjallar um ráðningu kennara og annarra starfsmanna er rétt að benda á að ýmis atriði er varða ráðningu og réttindi þeirra eru ófrágengin. Þess vegna hafa kennarafélögin allan fyrirvara um þessa málsgrein. Kennarafélögin telja að til að tryggja framkvæmd laga um lögverndun þurfi að kveða á um störf undanþágunefnda eða að öðrum kosti hætta alfarið að ráða nokkra aðra til kennarastarfa en þá sem til þess hafa réttindi.

Kennarafélögin telja mikilvægt að eftirfarandi ákvæði gildandi laganna falli ekki brott:

- 31. gr. Umsagnarréttur kennara við ráðningu skólastjóra.
- 32. gr. Umsagnarréttur kennara við ráðningu aðstoðarskólastjóra. Heimildin til að ráða fleiri en einn aðstoðarskólastjóra við sama skóla.
- 33. gr. Að kennsla skuli falin föstum kennurum eftir því sem við verður komið.
- 33. gr. Heimild til að ráða kennara í einni eða fleiri kennslugreinum fyrir tvö eða fleiri skólahverfi samtímis.
- 34. gr. Undanþágunefnd.

- 35. gr. Ákvæði um námsráðgjafa.
- 36. gr. Skipun kennara og skólastjóra.
- 37. gr. Auglýsingar um stöður og ráðningar fyrir 1. maí.
- 38. gr. Um störf kennara og skólastjóra skv. lögum, reglugerðum og erindisbréfi og um kjarasamninga og lögverndun.
- 40. gr. Nánar um starf á heimavistum. Kennarafélögin leggja til að þar komi eftirfarandi fram: Í heimavistum skal daglegt eftirlit og umsjón með nemendum jafnframt vera í höndum kennara, leikskólakennara eða annarra með sambærilega uppeldismenntun. Menntamálaráðuneytið setur reglugerð um störf og starfslið í heimavistum og aðbúnað nemenda þar. Menntamálaráðuneytið gengst fyrir námskeiðum fyrir þá sem annast gæslu á heimavistum (40. gr.).
- 43. gr. Til endurmenntunar skólastjóra og kennara skal auk námsleyfa verja fjárhæð....
- 44. gr. Ef starfsmaður gerist brotlegur.

24. gr. (39. gr.)

Ráðgjöf um persónuleg málefni hefur verið bætt við störf umsjónarkennara. Ef auka á verksvið umsjónarkennara þarf að semja um það sérstaklega. Kennarafélögin lýsa yfir furðu sinni á því að ekki er getið um samráð skólastjóra við kennararáð/kennarafund við "val" á umsjónarkennara.

Lagaákvæði og ákvæði reglugerðar um ráðningu og störf kennara við árgangastjórn, fagstjórn, leiðsögn nýliða og kennaranema þurfa að vera ótvíræð. Tryggja þarf samráð skólastjóra við kennarafund eða kennararáð um skipan slíkra starfa. Kennarafélögin telja rétt að tryggt sé með ákvæðum í lögum og/eða reglugerð að slík störf séu á hendi réttindakennara. Þess þarf einnig að gæta að ákvæði um þessi störf samrýmist kjarasamningum. Orðalagið "samkvæmt nánari ákvörðun sveitarstjórnar" í síðustu málsgrein vekur upp fjölmargar spurningar: Er það t.d. hugmynd frumvarpssmiða að sveitarstjórn ákveði hvort fagleg stjórnun fari fram í skólanum eða ekki? Kennarafélögin telja ekki skynsamlegt að kennaramenntunarstofnanir þurfi að semja við einstaka sveitarstjórnir um leiðsögn kennaranema.

25. gr. (42. gr.)

Kennarafélögin telja mikinn mun á styrkveitingum og námsleyfi á föstum launum. Þess vegna er mikilvægt að skýrt komi fram í greininni að um námsleyfi á fullum launum í allt að eitt ár sé að ræða. Félagin leggja til að að sveitarfélögin greiði upphæð er svarar til a. m. k. 2% af dagvinnulaunum kennara og skólastjóra í sjóðinn, að fulltrúi menntamálaráðherra sitji sem oddamaður í sjóðsstjórn og að Samband íslenskra sveitarfélaga greiði allan kostnað af störfum fulltrúa í sjóðsstjórn.

Kennarafélögin leggja til að 43. grein verði áfram í lögnum.

V. kafli Starfstími grunnskóla

26. gr. (45. gr.)

Kennarafélögin lýsa yfir ánægju sinni með fjölgun kennsludaga en vilja árétta nauðsyn þess að semja um breyttan kjarasamning vegna þess að í frumvarpinu er hvorki getið um upphaf né endi skólaársins og einungis er kveðið á um starfstíma nemenda. Ef færa á svokallaða starfsdaga skóla út fyrir 9 mánaða starfstímann þarf einnig að semja um viðeigandi breytingar á kjarasamningum kennara. Í athugasemdum með greininni eru kennsludagar skilgreindir sem skóladagar þar sem fram fer skipulegt starf undir leiðsögn kennara. Falla prófadagar einnig undir þá skilgreiningu? Hvernig á að skilgreina daga þar sem bæði er prófað og kennt? Kveða þarf á um að nánari útfærsla verði sett í reglugerð og skóladagatal. Hvað með skólaathvörf?

27. gr. (46. gr.)

Kennarafélögin fagna ákvæði frumvarpsins um að auka vikulegt kennslumagn nemenda. Félögin telja einnig upphaf lagagreinarinnar eindregna yfirlýsingu um einsetinn skóla. Setja þarf í reglugerð nánar um aðstöðu, starfsemi, stjórnun og starfsfólk í lengdri viðveru. Við síðustu málsgrein 27. greinar um lengd kennslustunda bætist: **Enda brjótí slíkar ákvarðanir ekki í bága við gildandi kjarasamninga. Tryggja þarf að kennsla og umsjón með einum bekk sé fullt starf.**

Er ekki gert ráð fyrir skólaathvörfum?

28. gr. (47. gr.)

Kennarafélögin leggja til að orðið "nemenda" falli brott. Ef skerða á leyfisdagana í skólum þarf að semja um það í kjarasamningum. Lagt er til að sett verði reglugerð um leyfisdagana í skólum.

29. gr. (48. gr.)

Kennarafélögin taka undir með frumvarpshöfundum að í starfi skólans skuli einnig leggja áherslu á að nýta leiki barna sem náms- og þroskaleið.

30. gr. (49. gr.)

Kennarafélögin telja að umræða um kjarnagreinar þurfi lengri tíma. Uppi eru skiptar skoðanir um gildi þeirra yfirlétt og einnig um það hverjar þær skuli vera. Félögin telja að um visst afturhvarf sé að ræða þar sem ekki er gert ráð fyrir skörun milli námsgreina. Félögin vara við því að raða námsgreinum í röð eftir vægi. Kennarafélögin eru andvíg þeim áformum Nefndar um mótun menntastefnu að hefja enskukennslu á undan dönskukennslu án undangengins samráðs við fagfélög kennara og víðtækrar umræðu í Þjóðfélaginu. Verði Norðurlandamálunum ýtt til hliðar til þess að auka svigrúm ensku í íslenskum skólum er hætta á að vegið sé að rótum íslenskrar menningar. Kennarafélögin telja mikilvægt að styrkja stöðu Íslendinga innan Norðurlandanna. Íslendingar og aðrir Norðurlandabúar hafa full réttindi innbyrðis til náms og starfa. Gæta verður þess að Íslendingar glati ekki þessum réttindum vegna tungumálaörðugleika.

Kennarafélögin telja að kveða þurfi nánar á um meginmarkmið námsgreina í lögum um grunnskóla. Félögin telja einnig nauðsynlegt að kveða skýrt á um að auka beri kennslu list- og verkgreina. Mikilvægt er að aðalnámskrá sé stöðugt í athugun og endurskoðun og að kennarar taki þátt í þeirri vinnu og geri tillögur um breytingar ef þörf er talin á. Kveða þarf á um hver metur þörfina á endurskoðun.

31. gr.

Kennarafélögin telja að kveða þurfi nánar á um hlutverk kennara við gerð skólanámskrár en benda á að mikil vinna liggur að baki gerðar skólanámskrár og um þá auknu vinnu þarf að semja sérstaklega. Við síðasta málslið greinarinnar bætist: Skólanámskrá skal lögð fyrir kennarafund, ... óbreytt.

32. gr. (50. gr.)

Bent er á misræmi milli umfjöllunar í skýrslu Nefndar um móttun menntastefnu (bls. 45) um að nemendur leggi stund á a.m.k. eina verklega grein að eigin vali frá og með 8. bekk o. s. frv. og ákvæði 31. greinarinnar. Dregið er úr sjálfstæði og ábyrgð nemenda með því að fækka valgreinum.

33. gr. (51. gr.)

Lagt er til að kennarar og skólastjórar ákveði hvort námsgögn eru afhent nemendum til eignar eða afnota. Mikilvægt er að tryggja að Námsgagnastofnun verði fastur liður á fjárlögum ríkisins og að kennarafélögin tilnefni fulltrúa í stjórn hennar. Kveða þarf skýrar á um starfsemi Námsgagnastofnunar og kennarafélögin vara við því að fjármagn til hennar sé háð kaupum sveitarfélaga. Hætta er á hagsmunaárekstrum þar sem lög kveða á um valgreinar en sveitarfélögin er gert skylt að kosta námsgögnin.

34. gr. (52. gr.)

Engar athugasemdir.

VII. kafli Réttindi og skyldur nemenda

35. gr. (53. gr.)

Kennarafélögin leggja áherslu á að allir nemendur á grunnskólastigi eigi kost á námi við sitt hæfi í heimaskóla. Kennarafélögin telja að heimild til að flýta nemanda í skóla skuli tekin í samráði við kennara. Menntamálaráðherra skal leita umsagnar kennara og skólastjóra áður en nemanda er veitt undanþága.

36. gr.

Kennarafélögin fagna því að nemendur sem hafa annað móðurmál en íslensku skuli eiga rétt á kennslu í íslensku sem öðru tungumáli. Kveða þarf á um rétt þessara nemenda til kennslu í móðurmáli sínu.

37. gr. (54. gr.)

Kennarafélögin telja að í lok fyrstu málsgreinar skuli kveðið á um rétt nemenda til

kennslu við hæfi. Mikilvægt er að það komi fram í lögum að kappkostað sé að nemendur sem þurfa sérhæfða kennslu skuli njóta hennar frá sérkennurum eftir því sem kostur er. Hvergi er minnst á sérmenntaða kennara utan 38. greinar sem fjallar um sérskóla.

38. gr. (54. gr.)

Vísað er í umsögn um fyrstu greinina.

Kennarafélögin óttast að sveitarfélögin verði misjafnlega í stakk búin til að reka skóla eða deildir fyrir nemendur sem ekki geta notið kennslu við hæfi í almennum grunnskóla. Þau telja brýna þörf á að ríki eða ríkissjóður tryggi að fjárskortur hamli ekki markmiðum um jafnan rétt þessara barna og unglinga til menntunar á við aðra sbr. 2. grein frumvarpsins og markmið í aðalnámskrá og vísað er til í inngangskafla.

39. gr. (55. gr.)

Kennarafélögin telja að í grunnskóla skuli stofna nemendaverndarráð.

40. gr. (56. gr.)

Vafasamt er að málum einstaka nemenda sé vísað til skólanefndar sem er pólitískt kosin. Málefnum einstakra nemenda má vísa til nemendaverndarráða.

41. gr. (57. gr.)

Sjá umsögn um 40. grein.

VIII. kafli Sérfræðipjónusta

42. gr. og 43. gr. (58. - 62. gr.)

Kennarafélögin telja vafasamt að fella niður fimm greinar í 8. kafla núgildandi laga um kennsluráðgjöf og sálfræðipjónustu og setja í staðinn tvær fremur óljóst orðaðar greinar um "sérfræðipjónustu".

Kennarafélögin telja brýnt að tryggja a. m k. jafngóða þjónustu og gildandi lög gera ráð fyrir og einnig að öll tvímæli séu tekin af um að hún skuli veitt ókeypis. Hér sem víðar í frumvarpsdrögunum vaknar sú spurning hvort ekki sé þörf á einhvers konar viðurlögum ef lagaskilyrði eru ekki uppfyllt. Á þetta er bent sérstaklega vegna mismunandi stöðu sveitarfélaga og vegna þess að framkvæmd laganna færir á hendur margra. Kennarafélögin fagna því að hverju sveitarfélagi sé skylt að gera menntamálaráðuneyti grein fyrir skipulagi sérfræðipjónustu við skóla og að menntamálaráðherra setji reglugerð þar sem m.a. er kveðið á um lágmarkspjónustu á þessu sviði.

Mikilvægt er að kveða á um að kennslugagnamiðstöðvar séu starfræktar í sveitarfélögum og að sérfræðileg ráðgjöf og þjónusta við stofnun og rekstur skólasafna sé veitt.

Kennarafélögin benda á að þrátt fyrir ákvæði í 42. grein frumvarpsins um að sveitarstjórn sé skylt að semja um sérfræðipjónustu við önnur sveitarfélög eða

stofnanir, má draga í efa að slíkt gangi alls staðar upp. Hver er þá staða lítils sveitarfélags sem t.d. nær ekki samningi við stærra sveitarfélag? Hver tryggir þá lögbundinn rétt?

IX. Kafla Námsmat

44. gr. (43. gr.)

Engar athugasemdir

45. gr. (64. gr.)

Ef um aukna vinnu er að ræða við að sýna próf þarf að semja um það sérstaklega.

46. gr. (65. gr.)

Kennarafélögin fagna því að samkvæmt frumvarpinu eigi skólum að standa til boða samræmd könnunarpróf og stöðluð kunnáttupróf til greiningar á námsstöðu nemenda. Kennarafélögin telja að þar með dragi úr nauðsyn þess að leggja samræmd próf fyrir nemendur, a.m.k. í 4. og 7. bekk, þar sem gert er ráð fyrir að þau mæli sömu þætti. Kennarafélögin velta því upp í umræðunni um samræmd próf hvort ekki sé rétt að hafa þau í formi tilboða þannig að nemendum standi til boða að taka samræmd próf í ákveðnum greinum ef þeir þess óska.

Kennarafélögin leggja áherslu á að námsmat beinist að nemandanum sem einstaklingi en ekki því að bera hann saman við aðra nemendur. Námsmat er fyrst og fremst ætlað nemandanum sjálfum til þess að auðvelda honum áframhaldandi nám.

Kennarafélögin vara við þeirri áherslu sem lögð er á samræmd próf í frumvarpinu og óttast að ef niðurstöður þeirra eiga að gefa upplýsingar um kennsluna og skólastarfið verði mikilvægir þættir s.s. samskipti, tjáning og sjálfstæð hugsun afskiptir.

Athuga ber hvort ekki sé réttara að veita fjármagni í að bregðast við þeim vanda sem fyrir er í dag með því að fækka í bekkjardeildum og auka sérhæfð kennsluúrræði. Um annað er varðar greinina er vísað í inngangskafila.

47. og 48. gr.

Engar athugasemdir.

49. gr.

Hvernig verður úttektinni fylgt eftir? Verða tryggð úrræði fyrir það sem þarf að bæta? Gæta verður sjálfstæði skóla við val á aðferðum við sjálfsmat skóla.

X. Skólaþróun, tilraunaskólar

50. gr. (68. gr.)

Tryggja verður nægilegt framboð á endurmenntun fyrir kennara og skólastjóra.

Kennarafélögin leggja áherslu á faglegt sjálfstæði kennara og samtaka þeirra við val og ákvarðanatöku varðandi endurmenntun. Tryggja þarf að endurmenntunarnámskeiðin séu viðurkennd af menntamálaráðherra. Setja þarf heildaráætlun um endurmenntun í hverju sveitarfélagi. Þess þarf einnig að gæta að ákvæði um endurmenntun kennara og greiðslur vegna hennar stangist ekki á við lögin eða framkvæmd þeirra. Nauðsynlegt er einnig að ráða bót því ófremdarástandi sem ríkir um greiðslur dagpeninga vegna endurmenntunarnámskeiða. Kennarafélögin telja að kennarar og skólalastjóri geti átt frumkvæði að því að móta áætlun um endurmenntun.

51. gr.

Hvað á að gera við niðurstöður matsins?

52. gr. (69. gr.)

Nauðsynlegt er að sett verði ákvæði sem tryggja eðlilega hækkun á þessum lið milli ára.

53. gr. (70. gr.)

Setja þarf inn ákvæði um samráð við samtök kennara. Einnig þarf að setja inn ákvæði um að undanþágur skuli vera í samræmi við kjarasamninga og að um slíkt verði að semja milli samningsaðila.

XI. kafli Skólasöfn

54. gr. (71. gr.)

Kennarafélögin leggja til að við 54. grein frumvarpsins bætist eftir fyrstu málsgrein: "Nánari ákvæði um skólasöfn, starfshætti, starfslið og menntun þess setur menntamálaráðherra í reglugerð. Skólasafn skal vera opið á daglegum starfstíma skóla."

XII. kafli Heilsugæsla

55. gr. (72. gr.)

Engar athugasemdir.

XIII. kafli Einkaskólar

56. gr. (73. gr.)

Engar athugasemdir.

XIV. kafli Gildistaka

57. gr. (85. gr.)

Vísað er í umfjöllun í inngangskafli.

Felldur er út XIV. kafli gildandi laga um fjármál og er hér vísað í inngangskafalann um almenn atriði. Hér fer á eftir yfirlit yfir þær greinar sem falla brott og efni þeirra:

- 74. gr. Viðmið um fjölda kennslustunda sem greiddur er í hverjum skóla.
- 75. gr. Viðmið um fjölda nemenda í bekkjum/námshópum.
- 76. gr. Viðmið um fjölda nemenda í aldursblönduðum hópum.
- 77. gr. Heimild um að blanda saman bekkjardeildum og aldurshópum. Ákvæði um að menntamálaráðuneytið setji reglur um greiðslur vegna skiptingar bekkjardeilda, m.a. í verklegri kennslu.
- 78. gr. Kennslukostnaður vegna viðurkenndrar forfallakennslu, sjúkrakennslu og sérkennslu.
- 79. gr. Launakostnaður við stjóruun grunnskóla, námsráðgjöf og störf á skólasafni, launakostnað er stafar af lækkun kennsluskyldu kennara, þn prófdómara og kostnað er leiðir af kjarasamningum við kennara.
- 80. gr. Ákvæði um kostnað sveitarfélaga við rekstur grunnskóla.
- 81. gr. Ákvæði um að skólastjóri geri áætlun fyrir skóla sinn um fyrirkomulag kennslu, kennslustundafjölda og annan kostnað miðað við komandi skólaár. Einnig ákvæði um áætlun fyrir fræðsluumdæmi.
- 82. gr. Um eftirlitshlutverk menntamálaráðuneytisins. Ákvæði um fjármál og reikningshald og reikninga skólanna.
- 83. gr. Um kostnað af rekstri fræðsluskrifstofa, þar með talinn allur kostnaður við kennsluráðgjöf og sálfræðiþjónustu í skólum.
- 84. gr. Um stofnkostnað grunnskóla og reglur um lágmarksstærð grunnskólahúsnæðis og búnað þess.

17. og 41. grein frumvarpsins virðist ætlað að koma í stað þeirra mörgu lagaákvæða sem hér um ræðir. Kennarafélögin telja þær ekki gera það og eru því algjörlega mótfallin að draga svo mjög úr skýrleika laganna hvað varðar rekstrarþætti og útreiknanlegan kostnað vegna þeirra. Hér sem víðar sjá kennarafélögin ákveðna hættu á að skilyrði laga verði ekki uppfyllt. Kennarafélögin harma að ekki var farið að þeirri kröfu nemenda, foreldra og kennara að sett verði ásættanleg viðmið um fjölda nemenda í bekkjardeildum inn í frumvarpið.

Ákvæði til bráðabirgða

Kennarafélögin fagna ákvæðum um fjölgun vikulegra kennslustunda í trausti þess að ekki verði sett lög sem koma í veg fyrir framkvæmdir.

Fylgiskjal frá fjárlagaskrifstofu fjármálaráðuneytis

Kennarafélögin gera fyrirvara um það kostnaðarmat sem fylgir frumvarpinu.